

▲ «KLIMATA vēstnieku galvenais uzdevums ir skaidrot un popularizēt ar klimata pārmaiņām saistītos jautājumus. Eiropas Savienības tautām ir atšķirīga mentalitāte. Mēs nevaram salīdzināt latvieti ar grieķi vai zviedru. Tādēļ katrā valstī klimata vēstnieki – cilvēki no savas vides – spēj veiksmīgāk izskaidrot ES Zaļo kursu sabiedrībai,» teic Latvijas Valsts mežzinātnes institūta *Silava* pētniece Daiga Zute, Eiropas Komisijas Klimata pakta vēstniece Latvijā.

FOTO - AIVARS LIEPIŅŠ, DIENAS MEDIJI

Klimats un mežu veselība

Pieci jautājumi Klimata pakta vēstniecei Daigai Zutei

Ilze Gražule

LATVIJAS Valsts mežzinātnes institūta *Silava* pētniece Daiga Zute jau vairāk nekā desmit gadu piedalās dažādos nacionālos un starptautiskos mežsaimniecības un klimata pārmaiņu pētījumos. Šovasar Eiropas Komisija apstiprinājusi viņu par Klimata pakta vēstnieci Latvijā.

Esat kļuvusi par Klimata pakta vēstnieci Latvijā. Kā vērtējat šo iniciatīvu un Eiropas Savienības Zaļo kursu?

Ar mērķi gūt lielāku atbalstu zaļajai domāšanai pērn Eiropas Komisija uzsāka šo vēstnieku iniciatīvu, aicinot brīvprātīgos, kuri būtu gatavi iesaistīties un veltīt savu laiku, runājot ar sabiedrību par klimata jautājumiem. Redzam, ka pat Eiropas progresīvākajām valstīm, tādām kā Zviedrija un Austrija, kas jau sen pāriet uz zaļāku ekonomiku, neiet viegli šo mērķu sasniegšanā. Lai iedzīvinātu zaļo ekonomiku, pirmais solis ir informācija, situācijas izpratne. EK regulas rakstītas smagnējā, juridisko terminu pieblīvētā valodā, kuras cilvēkiem ir grūti lasīt, un reti kurš ir gatavs izburties cauri normatīvo aktu kalniem. Tāpēc talkā tiek aicināti klimata vēstnieki, kuru galvenais uzdevums ir skaidrot un popularizēt ar klimata pārmaiņām saistītos jautājumus. Turklāt ES tautām ir atšķirīga mentalitāte. Mēs nevaram salīdzināt latvieti ar grieķi vai zviedru. Tādēļ katrā valstī klimata vēstnieki – cilvēki no savas vides – spēj veiksmīgāk izskaidrot Zaļo kursu sabiedrībai.

Šo klimata vēstnieku iniciatīvu vērtēju ļoti pozitīvi, manuprāt, tas būs EK veik-

Klimata politika tikai iegūtu no decentralizētas pieejas – katrai pašvaldībai, vai tā būtu Daugavpils vai Liepājas, ir savi atšķirīgi apstākļi

smes stāsts. Jau šobrīd iniciatīva ir ieguvusi lielu atsaucību ES un pat ārpus tās. Cilvēki labprāt iesaistās, tiek radīti dažādi kreatīvi pasākumi un akcijas, kurās interesantos veidos tiek uzrunāta sabiedrība. Tā kā strādāju meža nozarē, esmu izvēlējusies runāt par meža un vides aktualitātēm. Bet kopumā sabiedrībai ir jāpāriet uz zaļāku dzīvesveidu, zaļāku ekonomiku un domāšanu. SEG samazināšanas mērķus, kas bija iepriekš apstiprināti, patlaban pārskata, un tie tiek paaugstināti, lai ES pārietu uz pilnīgu klimata neitralitāti.

Kādi galvenie uzdevumi Latvijai būtu darāmi, lai šos klimata mērķus tomēr sasniegtu?

Protams, katrai nozarei ir noteikti savi SEG samazināšanas pasākumi, taču, redzot to, cik grūti mums iet, teiktu, ka trūkst iniciatīvas no vietējām pašvaldībām. Klimata politika tikai iegūtu no decentralizētas pieejas. Katrai pašvaldībai, vai tā būtu Daugavpils vai Liepājas, ir savi atšķirīgi apstākļi. Cilvēki savos pagastos

uz vietas labāk redz, ko tieši katrā novadā varētu darīt. Un atšķiras arī pašvaldību iespējas. Iniciatīvām pašvaldību līmenī klimata jomā saskatu lielu, vēl neizmantotu potenciālu. Otrs svarīgs aspekts, kas mums palīdzētu, ir brīvprātīgā emisiju kvotu tirdzniecības sistēma meža nozarē. Pie mums pagaidām tāda vēl nav izveidota, bet tai ir liela perspektīva. Ir valstis, kuras to jau ir ieviesušas, piemēram, Jaunzēlande un ASV. Šāds mehānisms netiek noteikts direktīvi valdības līmenī, bet ir kā meža īpašnieku brīvprātīga izvēle – tiem, kuri ir motivēti piedalīties klimatam draudzīgu pasākumu īstenošanā. Viņi var strādāt tradicionālā veidā, bet var iesaistīties arī šādā iniciatīvā, saņemot par to kompensāciju, kas ir proporcionāla savā mežaudzē nodrošinātajam oglekļa uzkrājumam. Piemēram, meža īpašnieks iestāda trīs hektārus meža, taču šī platība tiek veltīta klimata mērķim, un klimatam iegūto labumu aprēķina, izsakot to CO₂ kvotās, kuras savukārt iegādājas valsts.

Cik zaļa, jūsaprāt, Latvija ir pasaules mērogā?

Latvija ir ceturta mežainākā valsts ES. Bez tam Latvijā nav ne tādu īsti lielu miljonu pilsētu, ne lielu rūpnīcu, ne intensīvas lopkopības kā, piemēram, Dānijā. Latvijā ar mazu iedzīvotāju blīvumu un lielu meža, pļavu un aramzemju platību proporcijā pret industriālajam zonām un apbūvi (pilsētām) slodze uz vidi ir salīdzinoši mazāka nekā citviet Eiropā. Latvijā ir jāturpina attīstīt ražošanu, un šajā ziņā gan mēs neesam ES augšgalā. Zaļā kursa izaicinājums jeb grūtais uzdevums ir vienlaikus

kāpināt valsts tautsaimniecības attīstību, ekonomiku un tajā pašā laikā samazināt SEG emisiju apjomu.

Šobrīd jūs strādājat pie klimata tēmas – kāda ir oglekļa uzkrājuma dinamika vecās mežaudzēs? Cik kvalitatīvi CO₂ piesaistes jomā ir meži Latvijā?

Latvijas meži ir ražīgi arī CO₂ piesaistes ziņā. Protams, katrā vecuma grupā ir atšķirības, kā notiek šī CO₂ piesaiste. Jo veselīgāka ir mežaudze, jo ātrāk tā aug, jo labāk piesaista CO₂. Jauni kociņi aug ātrāk un tādejādi piesaista lielāku CO₂ apjomu. Kad mežaudze ir 100–150 gadu veca, jau rodas lielāks koksnes atmirums. Vecajās mežaudzēs ir lielāki koki, oglekļa uzkrājums līdz ar to ir lielāks, taču parasti papildu uzkrājums vairs nerodas. Tomēr veci meži ir svarīgi gan no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa, gan no oglekļa uzkrāšanas nozīmes.

Šovasar Eiropa piedzīvoja gan plūdus, gan meža ugunsgrēkus, gan karstuma rekordus. Kam mums Latvijā nākotnē gatavoties?

Katram reģionam ir savi klimata riski. Mums nebūs tāda situācija kā Grieķijā vai Itālijā, kur novērojami karstuma rekordī un lieli mežu ugunsgrēki, taču mūs var piemeklēt citas problēmas. Salīdzinot ar Vidusjūras piekrastes valstīm, mums prognozē vieglāku scenāriju, taču klimata pārmaiņas nenozīmē tikai augstāku gaisa temperatūru, bet arī lielāku neprognozējamību. Klimata negatīvās ietekmes izpaužas arī dabas procesu ierasto ciklu izmaiņās, neregularitātē. Līdz ar to paliek arvien grūtāk prognozēt nākotni – to, ar kādiem riskiem būs jāsaskaras. ●